

‘Oma, dans jij bij TMF?’

Cineblend organiseerde op 7 april in samenwerking met het Amsterdams Historisch Museum een avond over beeldvorming rond prostitutie.

Aanleiding: Het Amsterdam museum toont van 20 maart tot 29 augustus de installatie The Hoerengracht van Kienholz, en het Project 1012 van de Gemeente Amsterdam. In de zaal: filmmakers, prostituees, exploitanten, antropologen, nieuwsgierigen en passanten, en vooral een levendige groep van toehoorders en gasten.

Roeland Kerbosch bracht in 1968 de film ‘Rondom het Oudekerksplein’ uit. Oorspronkelijk maakte hij films over de carillons van Amsterdam, de vroegere pauzefilmpjes. Terwijl hij bij de Oude Kerk filmde, kwam hij Haring Arie tegen, die goed bekend was in de onderwereld. ‘Waarom maak je niet iets over de hoeren, dat is toch veel interessanter?’ zei hij, waarna Kerbosch deze voor hem onbekende wereld instapte. Volgens hem stonden mensen toen veel verder van de wereld van de prostituees af dan nu, omdat iedereen veel preutser was.

Kerbosch vond zijn voorbeeld in de *Nouvelle Vague*. ‘Je loopt de straat op en de film begon. Zo werkte ik ook.’ Hij monteerde de film zo, dat de officier van justitie ‘Hartsuiker’ tegenover de pooiers kwam te staan. De officier vond zijn positionering in de film maar niks en wilde dit veranderd hebben. Met als gevolg dat de geplande uitzending van de VPRO niet door kon gaan, want Kerbosch weigerde herziening van montage. De film belandde met succes in de bioscoop, waarvan Kerbosch zich de première goed herinnert. ‘De zaal zat stampvol met hoeren en pooiers, het was een geweldige avond.’

We kijken een stuk van de film. De meest gestelde vraag destijds wordt na afloop ook hier gevraagd: ‘Hoe kwam je zo dichtbij?’ Kerbosch legde heel makkelijk contact met de mensen via Haring Arie, zodat zij wisten dat het vertrouwd was dat hij filmde. ‘In die zin werd de film ook geleid door Haring Arie, hij toonde alles, behalve zichzelf. Hij was natuurlijk een verknipt figuur en dat kon ik gebruiken.’

Het viel Kerbosch tijdens het draaien vooral op dat de prostituees heel sterke vrouwen waren. Er waren ook wel vrouwen die gedwongen werden in die tijd, vaak door middel van geweld, al waren dat in zijn ogen uitzonderingen. ‘Het was toen natuurlijk

ook nog verboden. Zonder resultaat uiteraard, want de officier van justitie wist helemaal niet hoe die wereld in elkaar zat, en ook niet dat de pooiers allerlei regels wisten te omzeilen.'

De discussie liep even over soa's, kapotjes, trucjes door de jaren heen en andere praktische zaken.

De tweede gast was Metje Blaak, zelf ex-prostitutee die verschillende films maakte over prostituees. Blaak vertelt over haar overstap. Ze fotografeert al sinds haar achtste jaar en heeft een enorme liefde voor het vak en haar onderwerpen. Voor haar is het naar eigen zeggen gemakkelijker om prostituees te filmen, door de vele raakvlakken die ze met haar subjecten heeft. 'Vaak ouwehoeren we eerst urenlang voordat ik begin te filmen, en dan komen de echte verhalen los.' Haar film 'Public Woman' laat drie heel verschillende beelden van prostituees zien: een prostituee werkend op de wallen, 'een meesteres zonder grenzen'; een jong meisje, slachtoffer van een zogenaamde loverboy en een oudere ex-prostitutee, die enorm veel plezier had in haar werk.

Discussieleider Annemarie de Wildt, conservator van het Amsterdams Historisch Museum: 'Het project 1012 geeft vooral een beeld van prostituees als slachtoffer'...

Blaak vertelt over de gedwongen prostitutie die er nog steeds is. Volgens haar moet je vooral geen films tonen over hoe een loverboy dat met zo'n meisje aanpakt. 'Dat is een handboek voor zulke jongens. Klop het vooral niet te veel op.' Er ontstaat volgens Blaak een beeld van een stoer jongetje waardoor andere jongens dat ook willen. Ze vertelt een mooie anekdote die een sterk beeld neerzet van hoe de media kunnen werken. Ze heeft thuis een soort van museum van spullen en kleding die ze tijdens haar werk als prostituee gebruikte. Toen haar kleinzoon dit zag, riep hij vol verbazing: 'Oma danste jij vroeger bij TMF?'

Blaak zelf kon het vak aan, had 'de regie over mannen.' Ze kreeg vaak te horen dat ze het werk romantiseert, maar zolang die regie voor haar bleef, was het goed. Met name als zelfstandige heb je veel vrijheid en kun je, zoals zij uitlegt, 'heel blijven.' Ze vertelt over een paardenslager die haar te mager vond en 'per kilo wilde betalen.' 'Een goed zelfbeeld houden is dan heel belangrijk.' Wat betreft veiligheid sliep ze altijd met een steen onder haar bed. En: 'klanten zijn vooral heel leuk.'

Meral Uslu maakte in de jaren '80 en '90 meerdere films over prostituees. We zien een stukje van de film 'Hoeren' uit 1991

waarin ze het dagelijks werk van verschillende mannen en vrouwen toont.

Uslu wilde vooral graag een film maken over het 9-5 werk-idee van prostituees in Nederland. 'Wat is dat eigenlijk? Het hoe, wat, waar idee dus'. Ook als je geen prostituee bent, kun je zo'n film maken volgens haar. Dit gegeven leidde even tot discussie tussen Blaak en Uslu, waar het vooral over 'wiens verhaal vertel je' ging en welk deel de mensen die gefilmd worden daar in hebben. Vragen als 'kunnen mensen delen in de winst van de film zonder betaald te worden voor het interview', en 'is een film maken als je zelf onderdeel van een gemeenschap uitmaakt dan per definitie 'communewerk'?' gingen over en weer.

Uslu vindt vooral de onderkant van de maatschappij interessant en was gefascineerd door het feit dat mensen zo alleen kunnen zitten in het raam. Wat haar zoektocht haar vooral bracht was 'een beeld van zelfstandigheid en seksuele vrijheid'. 'Nu is het veel ranziger op televisie.' Vroeger vertelden mensen gewoon hun verhaal, zonder dat je de daad zag. Toen werd bijvoorbeeld een pornstar volgens haar ook nog veel minder expliciet om de daad in beeld gebracht. Het ging meer om het geheel, dat met veel gevoel in beeld werd gebracht.

Iemand uit het publiek, zelf ook prostituee, merkt op dat met name vrouwen die weinig seks in hun leven hebben gehad bang zijn voor mannen. 'Wij zien mannen als evenwaardig, maar voor veel vrouwen komen mannen vaak van een andere planeet.' Dit heeft volgens haar veel met opvoeding te maken, waar ze door haar werk van los is gekomen.

Een filmmaakster uit de zaal: 'Maar ja, seksualiteit is de zwakte van de man, dus dan is het makkelijk om daar controle over te hebben.'

Frans Bromet was de laatste gast. Hij toonde work in progress van zijn film over het project 1012. Die film gaat over wat er met je gebeurt als ondernemer als de gemeente over je zegt dat je 'criminogeen bent.'

We zien een fragment van een exploitant die de werking van zijn bedrijf toont en vertelt over een van zijn meisjes. Daarna zien we een prostituee die praat over het beeld van prostitutie. Dat is voor haar veel te negatief: 'Niemand weet er iets van. Ik deed SPH, en dacht: Dat is leuk. Ik kwam met bakken vol geld thuis, het was vooral lol hebben.'

De Wildt vraagt of bepaalde onderwerpen taboe zijn. Het is vooral moeilijk voor Bromet om Oost-Europeanen voor de camera te

krijgen, hij heeft 'nog geen vrouwenhandelaar gevonden', het bestaan ervan wordt door veel mensen ontkend. 'Iedereen doet eigenlijk moeilijk.' Bromet dacht: 'Het is gewoon bedrijfsleven, maar de overheid werkt enorm tegen, omdat alleen het vermoeden met een criminele link er al voor zorgt dat je gepakt wordt.' Er is volgens een man uit de zaal, zelf exploitant, wel een verklaring voor de aarzeling tot medewerking: 'Wij hebben er geen belang bij om te helpen bij het maken van een film.' Reactie: 'Ook niet om de beeldvorming te verbeteren? 'Nee ook niet'.

Iemand uit de zaal merkt op: 'Het beeld dat men van de prostitutie heeft, lijkt niet veranderd te zijn, ondanks internet, veranderingen in de media, etc. Komt dit omdat het het oudste beroep van de wereld is?' In antwoord daarop denkt Bromet dat ook de PR van de sector niet goed is. Het is legaal, dus waarom zou je daar geen aandacht aan besteden? De sector zou volgens hem veel meer moeten doen om haar imago te verbeteren. Blaak vindt dat het vooral de maatschappij is die prostitutie niet accepteert. Een prostituee uit de zaal geeft hier een praktische reden voor: 'De overheid moet vooral mogelijkheden geven voor zelfstandigen, daar zitten op het moment veel te veel wettelijke verplichtingen aan vast. Zit er een kerk, wonen er gezinnen, etc. .' Maar volgens de exploitant heeft internet wel als voordeel dat je jezelf beter kunt organiseren en dus alles meer zelf in de hand hebt.

Volgens Kerbosch ten slotte is de samenleving ook veranderd: deze is alleen nog maar gruwelijker geworden. De verschillen tussen de 'gewone samenleving' en prostitutie zijn meegegroeid. 'De agressie is vele malen erger geworden op de wallen. Vroeger kreeg je hooguit een klap voor je bek.' 'Ach' roept iemand, 'Volgens de statistieken is er niets veiliger dan de wallen', dit is echt mythevorming.' Een mooi einde voor een discussie over beeldvorming toch.

Marieke Rodenburg